

UDK 316.774(048.83)

Primljeno: 25. 08. 2018.

Stručni rad
Professional paper

Enita Čustović

**(NOVO)MEDIJSKA PISMENOST MLADIH U
BOSNI I HERCEGOVINI**

***(INFORMISANJE INTERNETSKE GENERACIJE; UREDILA
ZARFA HRNJIĆ KUDUZOVIĆ, PLANJAX KOMERC,
TEŠANJ, 2016.)***

Knjiga *Informisanje internetske generacije* rezultat je petnaestomjesečnog naučno-istraživačkog projekta “Percepcija vjerodostojnosti online informacija među mladima”. Projekat, kao i ovu publikaciju, realizirao je mladi istraživački tim docenata i asistenata sa Odsjeka žurnalistike Filozofskog fakulteta u Tuzli, na čelu sa Zarfom Hrnjić Kuduzović, ujedno i urednicom ove publikacije. Knjiga popunjava prazninu u fondu stručne literature iz oblasti (novo)medijske pismenosti i predstavlja svojevrsni leksikon temeljnih pojmova i pojava neophodnih za razumijevanje internetske generacije i adekvatno pozicioniranje online medija u Bosni i Hercegovini. Dosadašnja istraživanja u vezi sa informacijskom i medijskom pismenošću mladih uglavnom su bila paušalna i ograničena na pojedine segmente načina korištenja interneta i online medija. Sistematskih i preglednih studija, koje nivo informacijske i medijske pismenosti posmatraju kroz prizmu kriterija kojima se mladi u Bosni i Hercegovini rukovode prilikom vrednovanja online informacija, veoma je malo ili gotovo nimalo.

Na više od 150 stranica, ovaj udžbenik-publikacija obuhvaća veliki broj različitih tema i pristupa – komunikoloških, socioloških, bihevioralnih, pa čak i psiholoških rasprava, svrstanih prema tematskoj srodnosti u tri dijela, unutar kojih se razmatraju sljedeće teme:

- Teorijski pristupi izučavanju publike, vijesti i novomedijske ekologije
- Tendencije u informisanju “digitalnih urođenika”
- Razumijevanje informativnih potreba i navika internetske generacije
- Percepcija vjerodostojnosti online informacija među internetskom generacijom
- Uloga analitičkih kriterija u procjeni vjerodostojnosti vijesti kod mladih
- Sindrom postnovinarstva: atraktivna multimedija i nediferenciran sadržaj

U prvom dijelu, koji se bavi teorijskim kontekstom, date su osnovne odrednice za razumijevanje temeljnih pojmova i sagledavanje ključnog pitanja studije – na koji način pripadnici tzv. “generacije Y” posreduju vijesti u savremenom medijskom okruženju. U traženju odgovora na ovo pitanje, autor ovog dijela publikacije Mirza Mahmutović razmatra “generaciju Y” iz pozicije (novo)medijske publike unutar izrazito dinamičnog okruženja, uzimajući u obzir i koncept vijesti, koji u ovom smislu izlazi iz okvira svog osnovnog značenja. Nadalje, u ovom dijelu razmatrana je i tzv. “novomedijska ekologija”, koja, kako navodi autor, nudi priliku za izučavanje savremenog sistema informativnih medija u uvjetima konvergentnih komunikacijskih tehnologija, čija su ključna obilježja prožimanje i uvjetovanje tzv. “uspostavljenih” (printani i elektronski) i “izrastajućih” (online) medija, producenata i konzumenata (tzv. prosumeri), kao i sve veća diversifikacija i fragmentacija medija i publike.

Drugi dio knjige problematizira specifičan položaj tradicionalnih medija u kontekstu globalnih trendova. Autorica Zarfa Hrnjić Kuduzović prepoznaje kako mladi sve više preferiraju korištenje online medija i multimedijalne platforme, naglašavajući da su ove forme informiranja besplatne, lako dostupne i veoma frekventne. Nadalje, autorica analizira specifičnosti “generacije Y” uz prepoznavanje potrebe razvoja informacijske i medijske pismenosti, važne za uspješno valoriziranje pouzdanosti i vjerodostojnosti informativnih sadržaja. Nužno je razvijati i kompetencije mladih u procesu evaluacije i selekcije ponuđenih sadržaja sa aspekta njihove tačnosti, pouzdanosti, provjerenosti i provjerljivosti te sistematski pristupiti njihovoj edukaciji, koja se, prema trenutnim istraživanjima, uglavnom realizira u nevladinom sektoru, što predstavlja ozbiljan problem.

Naredno, treće poglavlje knjige sadrži rezultate sprovedenog istraživanja, a strukturirano je u četiri tematske cjeline. U prvoj tematskoj cjelini autori su elaborirali rezultate istraživanja koji se odnose na razumijevanje informativnih potreba i navika internetske generacije. Zanimljivo je da je televizija, do sada najdominantniji medij, mjesto ustupila internetu, mada mladi nisu sigurni u vjerodostojnost informacija koje dobijaju putem interneta. Također, ispitanici su jasno naglasili i da ne postoje jasni

kriteriji za procjenjivanje kvaliteta online informacija, da preferiraju kratke i jasne informacije, budući da nemaju strpljenja detaljno čitati duže vijesti/informacije. Na tragu utvrđene sumnje u vjerodostojnost online informacija, u narednom dijelu ovog poglavlja, stavljen je poseban fokus na ovu problematiku. Rezultati istraživanja su pokazali da mladi vjerodostojnost informacija provjeravaju na kredibilnim portalima. Najznačajnim karakteristikama online informacija ispitanici smatraju dostupnost, informativnost, selektivnost, besplatnost, otvorenost, multimedijalnost, reverzibilnost i interaktivnost. U narednoj, trećoj tematskoj cjelini, autorica Amela Delić analizira analitičke kriterije u procjeni vjerodostojnosti vijesti. Prema rezultatima sprovedenog istraživanja, mladi najveću pažnju posvećuju provjerljivosti online informacija. Ono što se može smatrati zabrinjavajućim jeste činjenica da su pokazali manji interes za autore takvih vijesti. U konačnici, mladi imaju razvijene analitičke kriterije za procjenu vjerodostojnosti vijesti, mada uvijek postoji prostor za unapređenje njihovih analitičkih kompetencija. U posljednjoj, četvrtoj cjelini autor Nermin Terzić analizira i problematizira sindrom postnovinarstva u kontekstu upotrebe web dizajna, fotografije i audiovizuelnih snimaka u plasiranju online informacija. Zanimljivo je da su ispitanici ukazali na veliki značaj vizuelnog dojma web stranica i portala. U prezentiranju online informacija, prema mišljenju ispitanika, fotografija zauzima značajno mjesto, što opet ukazuje na to da "generacija Y" preferira dobijanje što više informacija u što kraćem i jednostavnijem formatu. U tom kontekstu, i audio i video sadržaji koji prate određenu informaciju, ocijenjeni su kao značajan faktor.

Ovo jedinstveno istraživanje predstavlja svojevrsno pionirsko djelo u sistematskom izučavanju informacijske i medijske pismenosti mladih ("digitalnih urođenika") u savremenom bh. društvu i daje izuzetan doprinos informativnim medijima u prilagođavanju digitalnom okruženju, s ciljem što kvalitetnijeg i svrsishodnijeg informisanja novih generacija. Izuzetno jasan, precizan i lako čitljiv jezik i stil pisanja, besprijekorna metodička strukturiranost, izvrsna grafička opremljenost i činjenica da svako poglavlje, zapravo, predstavlja svojevrsno zasebno istraživanje, učinili su ovu knjigu, osim spomenutih vrijednosti i zanimljivom i lako čitljivom.

Nadalje, prikupljeni podaci su multidisciplinarnog karaktera i široko su primjenjivi, stoga ova knjiga, svoju upotrebnu vrijednost nalazi u različitim oblastima, uključujući i širu čitalačku publiku – nastavni kadar, studente društvenih i humanističkih fakulteta i sve one pojedince koji sistematski i ozbiljno pristupaju mladima, medijima, komunikaciji... Nadati se da će hvale vrijedni napori uloženi u realizaciju ove publikacije poslužiti kao primjer za dalja istraživanja i nadogradnju, odnosno ažuriranje podataka, u skladu sa promjenjivim novomedijskim okruženjem.

Adresa autora

Authors' address

Enita Čustović

Fakultet političkih nauka u Sarajevu

enita.custovic@fpn.unsa.ba